

Mangt skal vi møte - og mangt skal vi mestre

Taler
Harald 5

Dato
31 desember 2011

Sted
NRK og TV2

Omstendigheter
Nyttårstale

- 1 Mangt skal vi møte - og mangt skal vi mestre. Dagen i dag - den kan bli vår beste dag. Slik lyder en strofe i en av Erik Byes viser.

Vi mennesker har en fantastisk evne til å takle det vi møter.

5

Mange ganger har jeg tenkt: Så godt at vi ikke vet på forhånd hva som skal skje oss. Da spør det om vi hadde greid å finne den kraften som plutselig er der når noe vondt rammer - og vi på et eller annet vis langsomt må forsøke å reise oss igjen. I høst har jeg tenkt denne tanken oftere enn tidligere.

10

Blir vi mennesker bedre, spør mange seg. Jeg velger å tro det. At krig og vold historisk sett er på retur. At vi sett gjennom århundrer oppfører oss bedre mot hverandre. At vi gjør fremgang når det gjelder menneskerettigheter, likestilling og beskyttelse av barn. Og at fremgangen har sammenheng med økt utdanning og større vilje til å sette oss inn i andres situasjon.

15

Historien gir utvilsomt rikt grunnlag både for framtidstro og pessimisme. Mye kan virke motstridende også i vår egen tid. Utvikling og vekst bringer millioner ut av fattigdom. På den andre siden tyder stadig mer på at vår jord ikke tåler en videre utvikling lik den som har skapt vår egen velstand. Perspektivet er uansett nyttig. Vi lever i dag så tett på begivenhetene, og så intenst i vår egen tid, at vi godt kan ta et skritt tilbake og forsøke å lese de lange linjene.

20

2011 har vært et dramatisk år. Tsunamien som rammet Japan tok tjue tusen liv og forårsaket omfattende kjernefysisk forurensning. På Afrikas Horn og andre steder har naturkatastrofer rammet de fattigste og mest sårbare hardest. I vårt eget velstående Europa truer gjeldskrise med å stenge ungdom ute fra

25

30 arbeidslivet - i et omfang vi trodde hørte fortiden til. Men det har også skjedd
31 mye positivt: Den såkalte arabiske våren. Fredspristildelingen til kvinnelige
32 demokratiforkjempere i Afrika og Midtøsten. La oss håpe det er dette som blir
33 stående som milepæler når historiens lange linjer skal trekkes.

34 Jeg håper vi vil la oss inspirere av fredsprisvinnerne og alle som arbeider for å
35 skape en bedre verden. I kveld går tanken også til de mange nordmenn som gjør
en innsats for fred og utvikling utenfor Norges grenser.

Her hjemme preger 22. juli oss fortsatt nå ved utgangen av året.

40 De direkte berørte må få bearbeide sterke følelser og tungt savn på sin egen måte
og til sin egen tid. I denne langsomme bearbeidelsen må vi andre være
medmennesker. «Når ikke lenger alle er med og bærer, blir det tyngre for oss»,
sa en av de overlevende fra Utøya til Dagsrevyen to måneder etter tragedien. Her
ligger det en utfordring til hver og en av oss. En utfordring om å vise omsorg og
45 gi trygghet i hverdagen. Vi må heller ikke glemme barna. De sitter kanskje igjen
med flere og sterkere inntrykk enn vi er klar over.

Ellers er det nok det ubegripelige ved tragedien som gjør at den fortsatt river og
sliter i oss alle. Vi må forsøke å forstå det som kan forstås og lære det som kan
50 læres. Men ikke alt lar seg forstå. Det går en grense for hvilke lærdommer vi kan
trekke. Kanskje bør vi vente litt med å skue de lange linjene. Jeg tror mye av
veien videre ligger i den styrken som var der når vi trengte den.

Hold fast hva du har, synger vi i en kjent salme. Overlevende ungdommer fra
55 Utøya viste oss vei videre ved sin umiddelbare bestemthet på å holde fast ved sitt
engasjement og sine verdier.

Hold fast hva du har. Statsministeren og hele vårt politiske lederskap viste oss
vei ved sin verdige og samlende opptreden - og ved sin sindige beslutsomhet om
60 å holde enda sterkere fast ved vårt åpne samfunn og demokrati.

Hold fast hva du har. Redningsarbeidere og vanlige mennesker viste vei. Viste at
når det virkelig gjelder, trår vi til for hverandre - også om eget liv står i fare.

65 Alle lyste vi opp veien videre ved samholdet vi skapte og varmen vi omsluttet
hverandre med. Ved at vi søkte sammen i stedet for å vende oss mot hverandre.

Ved at vi strakte ut en hånd i stedet for å trekke oss unna. Det er slike fakler vi fortsatt må tenne for å se veien videre. Det er fra slike kilder vi må øse for å reise oss.

Men hvordan tar vi så samholdet og varmen med oss videre? Lege og forfatter Audun Myskja sier i et intervju at han tror hverdagen lett skaper en trivialisering der vi ikke klarer å skjelne det vesentlige fra det uvesentlige. Vi hisser oss opp over småting. Når det står om liv og alt koker, kommer derimot noe av menneskets storhet frem, med handlekraft og evne til å sette livet inn for å hjelpe - både oss selv og andre. Han tror det grunnleggende er at vi klarer å skape et samfunn hvor ethvert menneske opplever at det har verdi, en plass, at det blir respektert. Da vil kjærligheten tre naturlig frem.

En småbarnsmor fra Tromsø skrev 29. juli et åpent brev som også nådde Slottet. Hun spør hvordan virkeligheten vår vil være når hverdagen kommer ruslende tilbake. Er vi sikre på at angsten for det ukjente ikke sniker seg inn i oss som før. Det har vært lett å gå sammen med tusenvis av andre i fakkeltog, og lett å gå hjem etterpå å fortelle om hvor fint det var, skriver hun. Men hun synes det er vanskelig å skulle ringe på hos en ukjent nabo, å invitere på en kopp kaffe - og utfordrer oss til å gjøre akkurat det. Gatene våre har vært fylt med roser og kjærlighet. Dette blir fortsettelsen, skriver hun.

La oss følge hennes varme og sterke oppfordring.

Jeg tror på samtalen mellom mennesker.

Jeg tror det å møtes i all enkelhet til samtale har stor iboende kraft. Det er nok derfor vi stadig kommer tilbake til samtalen. Anti-rasistisk senter lanserte i begynnelsen av året en kampanje for at norske muslimer skulle invitere norske naboer inn på en kopp te. Tanken var at ved å bli litt bedre kjent med hverandre forebygger vi frykt og fordommer. Kampanjen grep raskt om seg. Dronningen og Kronprinsessen hadde et nært og godt møte med en familie som opprinnelig kommer fra Iran. De fikk oppleve at likhetene var mange flere enn forskjellene. Slik tror jeg det ofte vil være enten naboen kommer fra Hønefoss eller Himalaya. Og det ulike behøver heller ikke skille. Samtalen med naboen over en kopp kaffe eller te vil også hjelpe oss til å forstå ulikhetene og verdsette ressursene som ligger i mangfoldet. Samtidig gir den oss anledning til å bryne oss på hverandre. Det må vi våge. Da blir samtalen en enda viktigere vei videre.

Jeg fikk nylig høre en løfterik fortelling om samtals betydning i det forebyggende politiarbeidet. Ni tidligere nynazister har fortalt en forsker at en
110 alvorsprat med politiet var viktig for at de trakk seg ut av et voldsorientert miljø. Manglerud politistasjon i Oslo har gjennom mange år utviklet en metode for å snakke med ungdom i faresonen. Såkalte bekymringssamtaler er blitt et viktig verktøy for politiet. Ingen må fortelle meg at samtaler er puslete greier.

115 I høst har det også vært stor oppmerksomhet om samtalen i det offentlige rom. Mange har oppfordret til større raushet og mot i debatter og dialoger. Vi trenger å utvikle vår evne til å lytte til våre meningsmotstandere, til å sette oss i deres sted. Hva er det som driver deres meninger frem? Hvor kan vi finne felles møtepunkter? Jeg tror dette er gode råd til oss alle og kanskje også til media som
120 forvalter så mange viktige arenaer for det offentlige ordskiftet. Jeg mener vi undervurderer hverandre hvis vi tror at den offentlige samtalen alltid må være hardtslående, spissformulert og underholdende. La oss i hvert fall ta med oss videre noe av den ettersenksomheten og den åpenheten som preget debatten i kjølvannet av 22. juli.

125 Jeg har ofte snakket om frivillighetens betydning. Om ildsjelene, bærebjelkene i samfunnet vårt. I år ser vi at engasjementet har blitt forsterket.

Og det er ungdommen som fører an - både i tiden rett etter 22. juli, og nå når
130 det har gått noen måneder. Ungdom, som selv sliter med å gjenerobre hverdagen etter det de opplevde, stiller samtidig opp for andre.

I samfunnsdebatten viser berørt ungdom et imponerende klarsyn i møte med forenklete teorier og unyanserte uttrykk. Det er en myte at ungdommen er
135 selvopptatt og uengasjert. Vi kan være stolte av de unge som viser vei.

Mangt skal vi møte - og mangt skal vi mestre.

Hvert eneste menneske har en stor kraft i seg - som kan bære oss gjennom det vi møter i livet.

140 Men vi klarer det ikke alene.

Og alene skal ingen måtte være om å mestre livets største utfordringer.

Med håp for det nye året tar vi også med den siste strofen i Erik Byes vakre vise:
Dagen i morgen - den skal bli vår beste dag.

Jeg ønsker dere alle et godt nytt år!

Kilde

150 www.kongehuset.no

Emner

Nyttårstale

URI

155 <https://www.virksommeord.no/tale/mangt-skal-vi-mote-og-mangt-skal-vi-mestre>

160

165

170

175

180